

5. Johnson, Wendell and William H. Colley: The Relation Between Frequency and Duration of Moments of Stuttering. Journ. of Speech Dis., 10, 1, 35. 1945; <https://doi.org/10.1044/jshd.1001.35>

6. Логопедія : підручник / за ред. М. К. Шеремет. К. : Видавничий Дім «Слово», 2019. 376 с.

7. Рібцун Ю. В. Заїкання: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі : навч.-метод. посіб. К. : ФОП Цибульська В. О., 2023. 272 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-380-7-22>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Кулеша Н. П.

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри психології

Національного університету «Острозька академія»

м. Острог, Україна

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) дає визначення реабілітації: «Реабілітація являє собою сукупність заходів, покликаних забезпечити особам з порушенням функцій в результаті хвороб, травм та уроджених дефектів пристосування до нових умов життя в суспільстві, в якому вони живуть». Термін реабілітація походить від латинського слова *habilis* – «здатність», *rehabilis* – «відновлення здатності» [5, с. 145].

Реабілітація – комплекс медичних, психологічних, педагогічних, професійних, юридичних заходів, спрямованих на відновлення чи компенсацію порушених або втрачених індивідом суспільних зв'язків і відносин внаслідок змін стану здоров'я, соціального статусу, втрати близьких людей, навичок навчальної діяльності, соціальної дезадаптації та ін., які супроводжуються стійкими розладами функцій організму (інвалідністю), захворюваннями, залежністю, втратою соціального статусу, роботи, житла, близьких людей і тяжкими переживаннями таких втрат, скоєнням злочинів тощо. Передбачає якнайшвидше і найбільш повне відновлення повноцінного функціонування різних категорій населення [1, с. 15].

Поняття «реабілітація» досліджувалось у таких напрямках, як реабілітація в особистісному контексті (Т. Титаренко), рольова (П. Горно-

стай), психологічна (С. Холостова), середовищна (Т. Мосійчук). Актуальне завдання психічної реабілітації – розробка ефективних методів відновлення особистісних установок, спрямованих на подолання наслідків кризових і екстремальних ситуацій. Максименко С. Д. аналізує такі види криз: вікова, життєва (зумовлена травматичними подіями), стосунків, професійна, невротична, духовна та смисложиттєва або екзистенційна [2, с. 78].

Розуміння психологічної допомоги полягає у забезпеченні емоційної, смислової й екзистенційної підтримки людини або суспільства у складних життєвих ситуаціях, які виникають під час їхнього особистісного й соціального життя. Також, психологічну допомогу розглядають, як вид допомоги, яку надає кваліфікований психолог людині або групі людей з метою підвищення психофізіологічних станів, пізнавальних процесів, поведінки, спілкування, реалізації індивідуальної а також, групової діяльності. У контексті нашого дослідження слід виокремити, що в психологічній літературі найчастіше аналізується поняття «психологічна реабілітація» як комплекс профілактичних, лікувальних та евакуаційних заходів, що забезпечують збереження психічного здоров'я людей як основи їх психічного здоров'я [3, с. 87].

За дослідженням О. Білінова, П. Криворучко, В. Марченко під поняттям «психологічна реабілітація», як основою діяльності психолога з клієнтами, відображається певна реальність, деяка психосоціальна практика, поле діяльності якої є сукупність питань, ускладнень і проблем, що причетні до психічного життя людини [4, с. 137].

Л. Прохоренко, О. Бабяк та Н. Баташева зазначали, що реабілітація – це комплекс взаємозв'язаних і взаємообумовлених психологічних впливів, серед яких діагностично-прогностичні, організаційно-методичні, корекційно-розвивальні, консультативні, просвітницько-профілактичні, які включають комплекс заходів, спрямованих на оцінку когнітивного розвитку, емоційної, соціальної стійкості, їх готовності до навчальної діяльності та спрямовані на покращення емоційного стану людини та його соціалізацію в суспільстві [2, с. 73].

Психологічну реабілітацію використовують як допомогу різним верствам населення, зокрема особам, які пережили психотравмуючі та надзвичайні події, особам з обмеженням життєдіяльності, девіантною поведінкою, стресовими розладами. Під час такого виду реабілітації виконують такі завдання: ефективна організація реабілітаційного процесу особистості (групи); визначення основних етапів та послідовності надання психологічної допомоги особистості відповідно до специфіки їхнього травмуючого досвіду; відбір оптимальних технік та реабілітаційних заходів; організація та здійснення ефективної супервізії для психологів, які залучені до такого виду роботи [1, с. 22].

Психологічна реабілітація також сприяє: профілактики психічного здоров'я, пропаганді здорового способу життя, підвищенню добробуту громадськості/суспільства загалом; означенню та корекції психічного стану осіб, які належать до групи ризику через їх професійну діяльність або психотравмуючий досвід, до яких належать військові, медики, що перебувають чи перебували в зоні військових дій, а також особи, пов'язані з екстремальними чи надзвичайними ситуаціями, на зразок волонтерів або капеланів. Психологічна реабілітація спрямована на: корекцію цілісного та якісного функціонування психічних функцій, психічних процесів і психологічних індивідуально-особистісних показників; підвищення рівня та якості життя, забезпечення максимального рівня відновлення працездатності в короткий термін, покращення функцій організму та відновлення сил; психологічну роботу з членами родини, з метою їхньої адаптації до умов життя з особою з обмеженням життєдіяльності [4, с. 57].

Отже, під час війни важливо піклуватися про психологічний стан та психічне здоров'я людей та застосовувати спеціальні методики та техніки для їхньої психологічної реабілітації та підтримки. Психологічна наукова література на цю тему є наразі актуальною, що підтверджує здійснення науковими вченими дослідження не лише теоретичного напрямку а й практичного.

Література:

1. Коляда Н., Салат Н. Соціально-психологічна реабілітація дітей та молоді з особливими потребами в Україні. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2020. Вип. 2(5). Р. С. 13–25. DOI: <https://doi.org/10.31499/2618-0715.5.2020.220765>
2. Лефтеров В., Самара О. Особливості психологічної адаптації осіб, які переживають травматичні події війни. *Disaster and crisis psychology problems*. 2022. Вип. 1(3). С. 73–83. DOI: <https://doi.org/10.52363/dcpp-2022.3.7>
3. Макаренко С. Соціально-психологічна реабілітація учасників бойових дій. *Психологічний журнал*. 2018. 13(3). С. 86–95. DOI: 10.31108/2018 том 13iss3pp86-95
4. Титаренко Т. М. Психологічне здоров'я особистості: засоби самопомоги в умовах тривалої травматизації : монографія. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. 160 с. <https://core.ac.uk/download/pdf/160006893.pdf>